

Ülevaade 21.-23. juunil 2007. a Brüsselis toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisest

Kellele: Vabariigi Valitsus
Kellelt: Riigikantselei Euroopa Liidu sekretariaat
Kuupäev: 25.06.2007

Ülemkogu kohtumise põhiteemaks oli ELi aluslepingute reform. Ülemkogu leppis kokku valitsustevahelise konverentsi (VVK) kokkukutsumises ja selle mandaadis EL aluslepingute reformiks. VVK peaks oma töö lõpule viima enne 2007. a lõppu. Muudel teemadel (justiits- ja siseküsimused; majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaküsimused; välissuhted) arutelu ei avatud ja eesistuja järeldused võeti vastu 18.-19. juunil üldasjade ja välissuhte nõukogus heaks kiidetud versioonis. Välisministrite õhtusöögil käsitleti Kosovo staatuse küsimust.

OLULISEMATEST OTSUSTEST:

ELi aluslepingute reform

Ülemkogu leppis kokku valitsustevahelise konverentsi (VVK) kokkukutsumises ja selle mandaadis ELi aluslepingute reformiks. VVK mandaat vastab Eesti seisukohtadele ja Eesti toetas igati eesistujat tema ettepanekutes.

VVK-le tehakse ülesandeks „reformilepingu” koostamine, millega muudetakse kehtivaid lepinguid eesmärgiga laiendada ELi tõhusust ja demokraatlikku legitiimsust. Põhiseaduslikud elemendid jäetakse välja, kõik 2004. a VVK-l kokku lepitud sisulised uuendused põhiseaduse lepingust (PSL) viiakse sisse Euroopa Liidu lepingusse, mis jääb endise nimega, ning Euroopa Ühenduse asutamislepingusse, mis nimetatakse „Liidu toimimise lepinguks“. ELi lepingus sisalduvad üldised põhimõtted ja institutsionaalsed sätted, toimimise leping käsitleb peamiselt poliitikaid. Sellega kaob ära Euroopa Ühendus, selle asemel on Euroopa Liit kui ühtne juriidiline isik.

Uutel lepingutel puudub põhiseaduslik iseloom – põhiseaduse sõna ei mainita, välja jäävad sümbolid, loobutud on ELi õigusaktide nimetuste muutmisest seadusteks ja raamseadusteks. ELi välisminister nimetatakse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgeks esindajaks. ELi õiguse ülimumuslikkuse kohta võtab VVK vastu deklaratsiooni, mis viitab Euroopa Kohtu praktikale selles valdkonnas.

Olulisemad muudatused lepingutes:

§ Põhiõiguste harta teksti lepingute teksti ei integreerita, selle asemel tuleb viide, millega kinnitatakse harta õiguslikku siduvust. Aluslepingutele lisatakse protokoll, millega täpsustatakse, et hartat ei kohaldata Ühendkuningriigile.

- § Suurendatakse riikide parlamentide pädevust, andes neile PSL-is kavandatud kuue nädala asemel kaheksa nädalat aega oma seisukoha kujundamiseks subsidiaarsuse põhimõtte kontrolliks. Lisaks luuakse keerukas protseduur, kus riikide parlamentide enamuse vastuseisu korral peab komisjon oma ettepaneku ümber vaatama ja selle juurde jäädes esitama põhjendatud arvamuse, mis esitatakse Euroopa Liidu Nõukogule ja Euroopa Parlamendile koos riikide parlamentide arvamustega. Kui 55% nõukogu liikmete häälteenamusest ja Euroopa Parlamendi enamus jõuab arvamusele, et ettepanek ei ole kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega, sellega enam edasi ei tegeleta.
- § Institutsionaalne pakett jäi samaks, mis PSL-is. Vastutulekuna Poolale jõustub uus topelthäälteenamusel põhinev hääletussüsteem 1. novembril 2014. Kuni 31. märtsini 2017 kehtib ülemineku periood, kus kvalifitseeritud häälteenamuse kasutamisel võib liikmesriik taotleda, et otsus võetakse vastu praegu kehtiva e Nice'i lepinguga ette nähtud kvalifitseeritud häälteenamusega. Lisaks kohaldatakse kuni 31. märtsini 2017 nn Ionina kompromissi (2004. a VVK deklaratsioon nr 5), mille kohaselt, kui blokeerivast vähemusest on koos teatud arv liikmesriike, kes moodustavad 75% rahvastikust ja 75% liikmesriikide arvust, arutab nõukogu veel seda küsimust. Alates 1. aprillist 2017 kohaldatakse sama mehhanismi protsendimääradega 55% rahvastikust ja 55% liikmesriikide arvust.
- § Ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) sätted jäävad samaks, mis PSLis. Vastavas peatükis täpsustatakse selgelt, et ÜVJP suhtes kohaldatakse erimenetlusi ja -eeskirju.
- § Aluslepingute läbivaatamise artiklisse lisatakse, et aluslepinguid võib muuta ELile omistatud pädevuse suurendamiseks või vähendamiseks.
- § Politseikoostöö ja kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö valdkondades lisatakse PSL-ga võrreldes lihtsustatud mehhanism, mis võimaldab liikmesriikidel meetmeid vastu võtta, lubades samal ajal jätta teistel osalemata. Lisaks võidakse laiendada Ühendkuningriigi osaliselt justiits- ja siseküsimustes mitteosalemist käsitleva protokolliga kohaldamisala ka politseikoostööle ja õigusalasele koostööle kriminaalasjades.
- § Lisatakse viide liikmesriikide vahelisele solidaarsusele energia valdkonnas seoses teatavate toodete tarneraskustega ning energiaartiklisse lisatakse punkt energiavõrkude vastastikkuse sidumise kohta. Keskkonnartiklis täpsustatakse kliimamuutustega võitlemise erivajadust.
- § EL laienemist käsitlevasse artiklisse lisatakse, et arvesse võetakse liitu astumise kriteeriumid, milles Euroopa Ülemkogu on kokku leppinud.